

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 5 (7)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

5

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Minojiddinov A.A. Meva-sabzavot tarmog‘i korxonalarini boshqarishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish yo‘llari	8
Mirzayev A.T., Dilnozaxon M. O‘zbekistonda turizm marketingi samaradorligini baholash va uni takomillashtirishning integratsiyalashgan mexanizmi.....	12
Shavkatov A.Sh. O‘zbekistonda kichik biznes rivojlanishining institutsional va makroiqtisodiy asoslari.....	16
Махаммаджанов М.М. Инновационная трансформация банковского сектора Узбекистана: общесистемные тенденции и финансовые результаты.....	20
Sativaldiyeva G.X. IFRS 16 “Ijara” xalqaro standartiga muvofiq ijara hisobidagi o‘zgarishlar.....	24
Ismailov X.M. Aloqa korxonalari moliyaviy barqarorligini ta‘minlash metodologiyasini takomillashtirish masalalari.....	28
Yusubov I.I. Mintaqada iqtisodiyotni barqarorlashtirishda raqamli xizmatlarning rivojlanishi.....	32
Saidaxmedov N.X. Paxta-to‘qimachilik klasterlari faoiyatini shakllanishi va rivojlanishining zamonaviy nazariyalari.....	35
Istamqulov D.Q., Danyarova F.B. Milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish yo‘llari.....	40
Aipova I.I. Resurs samaradorligini baholashning nazariy usullari va ko‘rsatkichlari.....	43
Mirzaraximova A.A. Tijorat banklari tomonidan aloqa sohasini moliyalashtirish samaradorligini oshirish yo‘llari.....	49
Xalmirzaev A.A. Yer va suv resurslaridan samarali foydalanishda hududiy ixtisoslashuvning ahamiyati va iqtisodiy samaradorligi.....	53
Sidikov Z.A. Sirdaryo viloyatida sanoatlashtirish jarayonining hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta‘siri.....	59
Usmanova N.Y. Raqamli iqtisodiyotda menejment qarorlarini qabul qilishda innovatsion texnologiyalarning roli.....	63
Ergashev R.X., Rajabaliyeva I.A. Transport-logistika infratuzilmasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish.....	67
Raximova D.S. Barqaror restoran amaliyotlari: oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish va qayta ishlashning innovatsion yondashuvlari.....	70
Narzullayeva X.A. Investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishning xalqaro tajribalari.....	76
Muxitdinov Sh.Z. Kichik agrobiznes subyektlarida mahsulotlar eksportini rivojlantirishga ta‘sir etuvchi omillar.....	84
No‘monov O.O‘. Agrotadbirkorlik subyektlarining eksport salohiyatiga ta‘sir etuvchi makroiqtisodiy va mikroiqtisodiy omillarni kompleks baholash.....	88
Yeshimbetov U.X. O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish.....	92
Raximova K.N. Tadbirkorlik sharoitida yashil biznesni tashkil etish va rivojlantirishining o‘ziga xos xususiyatlari	97
Хошимов П.З., Тўрахожайев Х.Х. Ислоний банкларнинг ишлаш тамойиллари ва ислон молия тизимининг Ўзбекистон иқтисодиётига таъбиқи.....	100
Sattarov R.A. An integrated methodological framework for evaluating and forecasting interregional economic cooperation: an input-output approach (evidence from Uzbekistan).....	107
Farmanov J.Z. Mintaqada asalarichilik ekotizimining tamoyillari va ekologik-geografik xususiyatlarini takomillashtirish	111
Qurbonov A.B. Janubiy iqtisodiy rayonda qishloq xo‘jaligi orxonlarining tarkibiy o‘zgarishi va agrar kooperatsiyani rivojlantirish yo‘nalishlari.....	114
Тоштемуров Т.Т. Ўзбекистонда кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини кенгайтиришда солиқ механизмларидан фойдаланиш масалалари.....	119
Arziyev M.A. O‘zbekiston iqtisodiyotini transformatsiyalash sharoitida oilaviy tadbirkorlikni rivjlantirishning ustuvor yo‘nalishlari.....	122
Maxkamova S.Sh. Ekologik innovatsiyalar orqali yerni oqilona boshqarishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	127
Olimova N.X. Yashil moliyalashtirishning rivojlanish tendensiyalari hamda hozirgi amaliyoti: milliy kontekst	137
Zaylobitdinova H.X. Davlat oliy ta‘lim muassasalarining tijorat faoliyatini samarali boshqarish strategiyalari.....	141
Komilov A.I. Evolution of the catering industry in the context of digital technologies.....	145

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Sotvoldiyev N.N. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda mehnat bozoriga ta'sir etuvchi omillar.....	149
O'rinov A.A. Sanoat tarmoqlarining investitsion imkoniyatlarini barqarorlik indikatorlari asosida boshqarish mexanizmlari.....	154
Ahmadaliyeva R.A. O'zbekistonda xufyona iqtisodiyotga qarshi kurashish samaradorligi.....	158
Uzganbayeva D.T., Alimova Sh.F. The role of investment strategies in transforming small business entities into large corporate structures.....	162
Goziyev M.Sh., Abdufattoyeva M. Sun'iy intellekt asosida iqtisodiy qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirish.....	167
Qobilov H., Uzganbayeva D.T. O'zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning ro'li: so'nggi yillardagi islohotlar sharoitida iqtisodiy o'sish va bandlikka qo'shayotgan hissi.....	170
Sotiboldiyeva R., Uzganbayeva D.T. O'zbekistonda xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati.....	174
Маматкулов З.Ш. Хизмат кўрсатиш фаолиятининг шакллантириш ва бошқаришда хориж тажрибаларидан самарали фойдаланишнинг инновацион йўналишлари.....	179
Shamsiddinov P., Uzganbayeva D.T. Iqtisodiyotning raqamlashtirishning afzaliklari va uning oqibatlari.....	185
Qosimov A.S. Jizzax viloyati mahallalarining qayta nomlanishi va demografik jarayonlar va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari.....	189
Qodirov A., Tulaganov E.J., Berdimurodov U.S. Inson kapitalini kapitalizatsiya qilish va samaradorligini oshirish.....	192
Saidkarimova M.I., Sobirov O.A. Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish yo'llari.....	199
Saidova M.J. Sanoat transformatsiyasi sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni (Andijon viloyati misolida)	203
Юсупов А.С., Пардаев Х.Ф. Динамическое управление международным портфелем акций: механизмы ребалансировки и преимущества глобальной диверсификации в условиях волатильности валютных рынков.....	206
Burxonov J.X., Soliyev I.I. Mehnat bozorini tartibga solishda innovatsion yondashuvlarning xorij tajribasi tahlili.....	213
Xaitbaev J.O. Mintaqa iqtisodiyotini barqarorligini ta'minlashda suv resurslaridan foydalanishning ko'p omilli ekonometrik modellari.....	217
Saidov U.S. Kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni rag'batlantirishning moliyaviy yo'nalishlari.....	221
Nurmaxanmadov N.B. Iqtisodiyotning ekologiyaga ta'sir moyilligining oshib borishi muammosi.....	224
Xudayberdiyev K. Davlat xaridlarida elektron platformalar faoliyatini optimallashtirishda sun'iy intellektga asoslangan moderatsiya mexanizmlarining roli.....	230
Xolxo'jayev E.G'. Davlat xaridini tashkil etishda elektron savdolardan foydalanish samaradorligi hamda imkoniyatlari tahlili.	234
Rustamova F.A. Qishloq joylarda tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini baholash va uni oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	238
Ikromov A. Iqtisodiy jarayonlarni ekonometrik modellashtirishda integro-differensial tenglamalarning o'rni va ularni tadqiq etish.....	241
Sarimsakov B.R., Usmonov J.Q. Xorijiy mamlakatlarda inson kapitalidan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida samarali foydalanish tajribalari.....	245
Maraimov I.R. O'zbekistonda kambag'allikni kamaytirish va aholi turmush farovonligini oshirish.....	251
Yusupov Sh.B. Xorazm viloyatida sanoat korxonalarining iqtisodiy samaradorligini baholash va oshirish yo'llari: 2020–2025 yillar tahlili va 2030 yilga prognoz.....	256
Chintemirova D.Sh. Hududlar kesimida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish tendensiyalari.....	260
Xusanova Z.R. Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.....	265
Tajiboyev S.O., Gulimboyev S.I. Moliyaviy siyosatning investitsiya muhitiga ta'siri.....	270
Tajiboyev S.O. G'aznachilikda to'lovlarni amalga oshirish.....	275
Xaydarov M., Baxtiyorov I. Innovatsion iqtisodiyot g'oyalari va ularni oliy ta'lim tizimi orqali qo'llashning nazariy asoslari.....	279
Ким Т.В., «Зарубежный опыт развития циркулярной экономики и её роль в формировании ресурсосберегающей модели экономического развития».....	286

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Saydullayeva R.U. Analysis of financial efficiency and profitability in the green economy: the role of IAS and IFRS standards.....	292
Galatov A.A., Karimova G.A. O‘zbekistonda Islomiy moliyaviy xizmatlar ko‘rsatuvchi nobank tashkilotlar faoliyati va strategik boshqaruv tizimining tahlili.....	296
Tursunov F.U. Oliy ta‘lim sifati monitoringini takomillashtirish mexanizmlarini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari... ..	300
Yakhshiboev R.E. Retrieval-augmented generative AI for smart learning content.....	303
Ergashev S.A. Sanoat korxonalarini barqaror rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish: ilmiy-nazariy va amaliy asoslar.....	307
Абдуллаева Р.Ғ., Тажибаева Н.Ф. Ўзбекистон иқтисодиётида инвестицияларнинг устувор йўналишлари ва ривожланиш истиқболлари.....	311
Sayfullayev J. Why organizations struggle to implement green management practices: key barriers and practical solutions.....	316
Sirojiddinov K.I. Korxonaning raqobatbardoshligini baholash usullari.....	319
Ibraximov X.S. Mintaqalarda tadbirkorlik muhitini shakllantirishda kichik biznesni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning o‘rni va mexanizmlari.....	324
Tajibayev K.Q. Farg‘ona vodiysida kichik biznes sub‘ektlari raqobatbardoshligini oshirishning metodologik asoslari.....	328
Abdulxakimov Z.T. Barqaror rivojlanish evolyusiyasi va tarkibiy qismlari masalalari.....	332
Pazilidinov M.M. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlarning raqamlashtirish tajribasi.....	337
Жураева М.З., Ахмедов Р.М. Экосистема применения системного подхода в менеджменте транспортной инфраструктуры.....	341
Ахмедов Р.М. Основные требования к разработке системного подхода в менеджменте дорожного хозяйства Республики Узбекистан.....	348
Mamasiddiqova F.X. Qishloq xo‘jaligida mahallalar ixtisosligi: nazariy asoslar, regional tahlil va rivojlantirish istiqbollari.....	353
To‘rayev A.A. Mehnat bozorini texnologik transformatsiyalash sharoitida ishchi kuchi raqobatbardoshligini oshirish mexanizmlari.	358
Солиев И.И. Концептуальные основы институциональной автономии вузов в условиях модернизации системы образования Узбекистана.....	362
Xasanov S.Q. Sanoat korxonalarini rivojlantirishda modernizatsiya va klaster yondashuvining o‘rni.....	365
Murodov A. Aholining real pul daromadlarini va xarid qobiliyatini oshirishning nazariy asoslari.....	369
Карабаев Р.З. Искусственный интеллект в цифровой экономике Узбекистана.....	374
Rasulova Sh.A. Bozor iqtisodiyotida monopoliyaning mohiyati, shakllari va uning O‘zbekiston iqtisodiyotiga ta‘siri.....	378
Salimov A.F., Rasulova Sh.A. Bozor muvozanati va unga ta‘sir ko‘rsatuvchi omillar.....	381
Sattarova G.X. O‘zbekiston logistika bozorida yuk tashish xavflarini sug‘urta orqali kamaytirishning iqtisodiy samaradorligi.....	385
Муродхўжаева Ф.М. Маҳаллий саноатни шакллантиришда кластер ёндашуви ва 2030 йилгача трансформациянинг прогноз параметрлари (Наманган вилояти мисолида).....	389
Yoqubjonov R.R. Kichik biznes mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	396
Nasritdinov B.X. Risklarni integral baholash kichik biznesda moslashuvchan boshqaruv tizimi asbobi sifatida	400
Abdurazzoqov H.A. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining hozirgi holati va tendentsiyalari.....	406
Turgunov M.M., Soliyev I.I. Milliy innovatsion tizim samaradorligini oshirishning strategik yo‘nalishlari.....	411
Kuzimuratova D.M. O‘zbekiston Respublikasida tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish va takomillashtirish.....	414
Soyibjonov I.S. Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish.....	419
Axmadjanov I.I. Shaharlar va shahar aglomeratsiyalari mintaqalar va mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining drayveri.....	423
Odinayev G‘.J. Nogironligi bo‘lgan aholi qatlamini strategik sohalarda band qilish loyihalari.....	427
Abduvahobov V.B. Jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashishning global standartlari va O‘zbekiston tajribasi: kompleks tahlil.....	430
Қўзиева Н.Н. Билвосита солиқларнинг шаклланиши ва ривожланиб бориши.....	435

**KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI
RAG‘BATLANTIRISHNING MOLYAVIY YO‘NALISHLARI.**

**ФИНАНСОВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ДЛЯ СОДЕЙСТВИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИМ
ИННОВАЦИЯМ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ.**

**FINANCIAL MANAGEMENT FOR SOCIETY, ECOLOGICAL INNOVATION AND
GOOD BUSINESS.**

Saidov Umidjon Sulaymonovich

Buxoro Davlat Universiteti Iqtisodiyot va turizm fakulteti 3-1IQT-24 guruhi talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik yo‘naltirilgan innovatsion faoliyatni kengaytirish masalalari ko‘rib chiqilgan. Yashil iqtisodiyot sharoitida biznes subyektlarining barqaror rivojlanishida moliyaviy qo‘llab-quvvatlash vositalarining ahamiyati asoslab berilgan. Xususan, imtiyozli kreditlash, davlat subsidiyalari, investitsiya oqimlari hamda soliq rag‘batlari orqali ekologik innovatsiyalarni joriy etish imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, mamlakatimiz sharoitida mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish yuzasidan ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar. yashil rivojlanish, ekologik innovatsiya, kichik biznes, moliyaviy rag‘batlantirish, yashil investitsiya, resurs tejamkorlik

В данной статье рассматриваются вопросы расширения экологически ориентированной инновационной деятельности субъектов малого предпринимательства. Обоснована значимость финансовых инструментов поддержки в обеспечении устойчивого развития бизнес-субъектов в условиях «зеленой» экономики. В частности, проанализированы возможности внедрения экологических инноваций посредством льготного кредитования, государственных субсидий, инвестиционных потоков и налоговых стимулов. Также выявлены существующие проблемы в условиях нашей страны и разработаны научно-практические рекомендации по их устранению.

Ключевые слова: зеленое развитие, экологические инновации, малый бизнес, финансовое стимулирование, зеленые инвестиции, ресурсосбережение.

This article examines the issues of expanding environmentally oriented innovative activities in small business entities. The importance of financial support instruments in ensuring the sustainable development of business entities in the context of a green economy is substantiated. In particular, the possibilities of implementing environmental innovations through preferential lending, government subsidies, investment flows, and tax incentives are analyzed. Additionally, existing problems in the national context are identified, and scientific and practical recommendations for their elimination are developed.

Keywords: green development, environmental innovation, small business, financial incentives, green investment, resource efficiency.

Hozirgi davrda global ekologik muammolarning keskinlashuvi iqtisodiy rivojlanishning yangi, ekologik muvozanatni saqlashga qaratilgan modelini shakllantirishni taqozo etmoqda. Shu jihatdan yashil iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan yondashuv tobora keng qo‘llanilmoqda. Kichik tadbirkorlik subyektlari iqtisodiy tizimda muhim o‘rin tutib, ular innovatsion g‘oyalarni tez amalga oshirish imkoniyatiga ega. Ekologik innovatsiyalarni joriy etish orqali ushbu subyektlar nafaqat iqtisodiy foyda oladi, balki atrof-muhitni muhofaza qilishga ham hissa qo‘shadi. Shu bilan birga,

bunday innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish ko‘pincha yetarli moliyaviy manbalarning mavjud emasligi bilan cheklanadi. Shu sababli ekologik innovatsiyalarni rivojlantirishda moliyaviy mexanizmlarning o‘rni alohida ahamiyat kasb etadi.

Ilmiy manbalarda yashil iqtisodiyot va ekologik innovatsiyalar masalalari keng yoritilgan. Xalqaro tashkilotlar hisobotlarida ekologik barqarorlikka erishishda moliyaviy instrumentlarning roli alohida ta’kidlanadi. Ko‘plab xorijiy tadqiqotlarda yashil moliya vositalari kichik biznes subyektlari uchun yangi imkoniyatlar yaratishi qayd etilgan. Ular orqali ekologik loyihalarni moliyalashtirish, resurslardan samarali foydalanish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish osonlashadi. Mahalliy tadqiqotlarda esa asosan kichik tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari, kreditlash tizimi va soliq siyosati o‘rganilgan. Jumladan, B.Xodiyev, A.Qo‘chqorov va boshqalarning ilmiy ishlarida milliy iqtisodiyotda tadbirkorlikni rivojlantirishning institutsional asoslari tahlil qilingan. Biroq ekologik innovatsiyalarni moliyaviy rag‘batlantirish masalalari hali yetarlicha chuqur o‘rganilmagan.

Tadqiqot jarayonida mavzuni har tomonlama o‘rganish va ilmiy jihatdan asoslangan xulosalarga kelish maqsadida bir nechta umum-ilmiy va maxsus metodlar uyg‘un holda qo‘llanildi. Ushbu yondashuvlar mavzuning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur tahlil qilish imkonini berdi. Analitik tahlil usuli yordamida mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, nazariy qarashlar hamda iqtisodiy konsepsiyalar chuqur o‘rganildi. Bu jarayonda ekologik innovatsiyalarni moliyaviy qo‘llab-quvvatlashga doir asosiy tushunchalar ajratib olinib, ularning mazmuni va o‘zaro bog‘liqligi tahlil qilindi. Taqqoslash yondashuvi orqali turli mamlakatlarda kichik tadbirkorlik subyektlarini ekologik innovatsiyalarni rag‘batlantirish bo‘yicha qo‘llanilayotgan tajribalar o‘rganildi va solishtirildi. Rivojlangan hamda rivojlanayotgan davlatlardagi amaliy mexanizmlar tahlili ularning o‘xshash va farqli jihatlarini aniqlashga yordam berdi. Bu esa eng samarali tajribalarni ajratib olish va ularning amaliy ahamiyatini baholash imkonini berdi. Tizimli yondashuv asosida moliyaviy mexanizmlar alohida element sifatida emas, balki o‘zaro bog‘liq yaxlit tizim sifatida ko‘rib chiqildi. Yashil kreditlar, subsidiyalar va grantlar, soliq imtiyozlari hamda investitsiyalar o‘rtasidagi o‘zaro ta’sir va ularning iqtisodiy samaradorlikka qo‘shgan hissi kompleks tarzda baholandi. Bu yondashuv tadqiqot natijalarining yanada to‘liq va asoslangan bo‘lishini ta’minladi. Umuman olganda, qo‘llanilgan metodlar tadqiqotning ilmiy asoslanganligini mustahkamladi hamda mavzuni chuqur va tizimli o‘rganish imkonini berdi. Kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni joriy etish ko‘plab afzalliklarga ega. Jumladan, energiya resurslaridan samarali foydalanish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va ekologik xavfsizlikni ta’minlash mumkin.

1-Jadval. Kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni rag‘batlantirishda moliyaviy mexanizmlar va ularning izohlanishi

No	Moliyaviy mexanizmlar	Moliyaviy mexanizmlarning izohlanishi
1	Yashil kreditlar	Ekologik loyihalarni moliyalashtirish uchun banklar tomonidan past foizli va imtiyozli shartlarda beriladigan kreditlar. Ular energiya tejamkor texnologiyalar, qayta tiklanuvchi energiya va chiqindilarni kamaytirish loyihalariga yo‘naltiriladi.
2	Subsidiyalar va grantlar	Davlat yoki xalqaro tashkilotlar tomonidan qaytarib berilmaydigan moliyaviy yordam. Ekologik innovatsiyalarni joriy etish va rivojlantirish uchun bepul mablag‘ ajratiladi.
3	Soliq imtiyozlari	Ekologik faoliyat bilan shug‘ullanuvchi korxonalar uchun soliq stavkalarini kamaytirish yoki vaqtinchalik soliqdan ozod etish tizimi. Bu korxonalarning moliyaviy yukini kamaytiradi.
4	Investitsiyalar	Xususiy yoki davlat mablag‘larining ekologik innovatsion loyihalarga yo‘naltirilishi. Bu to‘g‘ridan-to‘g‘ri yoki venchur kapital ko‘rinishida bo‘lib, biznesni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Yuqoridagi 1-jadvaldan ko‘rish mumkinki, ekologik innovatsiyalarni rag‘batlantirishda quyidagi moliyaviy mexanizmlar muhim o‘rin tutadi:

Birinchidan, yashil kreditlar — banklar tomonidan past foiz stavkalarida ekologik loyihalarni moliyalashtirish imkonini beradi.

Ikkinchidan, subsidiyalar va grantlar — davlat tomonidan ekologik innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash uchun ajratiladi.

Uchinchidan, soliq imtiyozlari — ekologik toza texnologiyalarni joriy etgan tadbirkorlar uchun soliq yukini kamaytiradi.

To‘rtinchidan, investitsiyalar — xususiy va xorijiy investorlar tomonidan yashil loyihalarga mablag‘ kiritish orqali amalga oshiriladi.

O‘zbekistonda ham yashil iqtisodiyotni rivojlantirish bo‘yicha muayyan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Biroq kichik biznes subyektlarida ekologik innovatsiyalarni joriy etishda moliyaviy resurslarning cheklanganligi, axborot yetishmasligi va risklarning yuqoriligi muammo bo‘lib qolmoqda

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni rivojlantirish zamonaviy iqtisodiyotning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonida kichik biznesning roli ortib bormoqda, chunki ular innovatsion yechimlarni tez joriy etish va bozor talablariga moslashish imkoniyatiga ega. Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, ekologik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish bevosita moliyaviy resurslar bilan bog‘liq bo‘lib, ushbu jarayonda moliyaviy mexanizmlarning samarali ishlashi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Xususan, imtiyozli kreditlar, subsidiyalar, soliq preferensiyalari hamda investitsiya oqimlari ekologik loyihalarni rag‘batlantirishning asosiy vositalari sifatida namoyon bo‘ladi. Shu bilan birga, tadqiqot davomida kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni joriy etishda qator tizimli muammolar mavjudligi aniqlandi. Jumladan, moliyaviy resurslarning yetishmasligi, tijorat banklari tomonidan ekologik loyihalarga ehtiyotkorlik bilan yondashilishi, tadbirkorlar orasida ekologik innovatsiyalar bo‘yicha bilim va tajribaning yetarli emasligi, shuningdek, axborot infratuzilmasining rivojlanmaganligi asosiy to‘siqlar sifatida namoyon bo‘lmoqda. Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish hamda kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni rivojlantirishni jadallashtirish maqsadida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Birinchidan, yashil moliyalashtirish tizimini rivojlantirish zarur. Bunda tijorat banklari tomonidan ekologik loyihalar uchun maxsus kredit liniyalarini joriy etish va foiz stavkalarini pasaytirish maqsadga muvofiq.

Ikkinchidan, davlat tomonidan ekologik innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish lozim. Xususan, subsidiyalar va grantlar ajratish hajmini oshirish hamda ularni olish tartibini soddalashtirish kichik biznes uchun muhim rag‘bat bo‘lib xizmat qiladi.

Uchinchidan, soliq siyosatini takomillashtirish orqali ekologik toza texnologiyalarni joriy etayotgan tadbirkorlar uchun qo‘shimcha imtiyozlar yaratish zarur. Bu esa ularning innovatsion faoliyatga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

To‘rtinchidan, ekologik innovatsiyalarni moliyalashtirishda xususiy va xorijiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Shu maqsadda investitsiya muhitini yaxshilash va yashil loyihalar uchun alohida platformalarni yaratish tavsiya etiladi.

Beshinchidan, tadbirkorlar uchun ekologik innovatsiyalar bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarni oshirishga qaratilgan o‘quv dasturlarini tashkil etish zarur. Bu orqali ularning innovatsion faolligini oshirish mumkin bo‘ladi.

Umuman olganda, yuqoridagi chora-tadbirlarni amalga oshirish kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni rivojlantirishni jadallashtiradi, yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonini tezlashtiradi hamda mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PQ-4477-son Qarori. – Toshkent, 04.10.2019.

2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik barqarorlikni ta’minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. – Toshkent, 2021.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, yangi tahrir.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Energiya tejash to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent.
5. Ashurov M.S. Kichik innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirish masalalari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali.
6. Nasirov D., Alamov D. Financial Instruments for Investment Financing in Uzbekistan // Asian Journal of Business Perspectives.
7. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. Kichik biznes va tadbirkorlik statistik to‘plami. – Toshkent, 2023.
8. Markaziy bank. Moliyaviy barqarorlik hisobotlari. – Toshkent, 2022. – 98 b.
9. World Bank. Uzbekistan Country Economic Update. – Washington, DC: World Bank, 2022. – 87 p.

UDK: 330.15

IQTISODIYOTNING EKOLOGIYAGA TA’SIR MOYILLIGINING OSHIB BORISHI MUAMMOSI

ПРОБЛЕМА УСИЛИВАЮЩЕГОСЯ ВОЗДЕЙСТВИЯ ЭКОНОМИКИ НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ

THE PROBLEM OF THE ECONOMY’S GROWING IMPACT ON THE ENVIRONMENT

Nurmaxanmadov Nurasilbek Bekjan o‘g‘li.

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqola iqtisodiy o‘rta muhit barqarorligiga ta’sirini aylanma iqtisodiyot modellari va “yashil” bank va kredit tizimlari nuqtai nazaridan o‘rganadi hamda chiqindilarni boshqarish tizimlarini takomillashtirish va resurslardan samarali foydalanishni oshirishga qaratilgan strategik yondashuvlarni tahlil qiladi. Xalqaro tajriba va milliy islohotlarning solishtirma tahliliga asoslanib, atrof-muhit degradatsiyasining salomatlikka salbiy ta’sirlarini kamaytirishda hukumat organlari va tijorat tuzilmalarining transformatsion roli bo‘yicha ilmiy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: Iqtisodiyotning ekologik ta’sirga moyilligi, Ekologik ta’sirchanlik, sirkulyar iqtisodiyot, dekoupling effekti, ekologik degradatsiya, yashil bank, soliq siyosati, barqaror rivojlanish.

В данной статье рассматривается влияние экономического роста на экологическую устойчивость через призму моделей циркулярной экономики, а также в ней рассматривается влияние экономического роста на экологическую устойчивость с точки зрения «зеленых» банковских и кредитных систем, а также анализируются стратегические подходы, направленные на совершенствование систем обращения с отходами и повышение эффективности использования ресурсов. На основе сравнительного анализа международного опыта и национальных реформ сформулированы научно-практические рекомендации относительно трансформационной роли государственных органов и коммерческих организаций в снижении негативного воздействия ухудшения состояния окружающей среды на здоровье людей.

Ключевые слова: Тенденция экономики к воздействию на окружающую среду,